

TRACTATENBLAD

VAN HET

KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

JAARGANG 1981 Nr. 45

A. TITEL

*Protocol houdende wijziging van het Verdrag betreffende beperking
van gevallen van meervoudige nationaliteit en betreffende militaire
verplichtingen in geval van meervoudige nationaliteit;
Straatsburg, 24 november 1977*

B. TEKST**Protocol amending the Convention on the Reduction of Cases of Multiple Nationality and Military Obligations in Cases of Multiple Nationality**

The member States of the Council of Europe, signatory to this Protocol,

Considering the desirability of amending the Convention on the Reduction of Cases of Multiple Nationality and Military Obligations in Cases of Multiple Nationality signed in Strasbourg on 6 May 1963, hereinafter referred to as "the Convention";

Considering it desirable that a person possessing as a matter of right more than one nationality should be able to renounce by a mere declaration of will the nationality of a Contracting Party in whose territory he has no ordinary residence;

Considering it desirable to clarify the meaning of Article 6, paragraph 3, of the Convention, with regard to which difficulties of interpretation have appeared;

Considering it desirable to permit the acceptance of the provisions of Chapter I of the Convention only in order to reduce to a greater extent the number of cases of plural nationality;

Considering that the trend of law concerning the married woman should entail deletion of reservations to the Convention in her respect,

Have agreed as follows:

Article 1

Article 2, paragraph 2, sub-paragraph 1 of the Convention is amended as follows:

"Such consent may not be withheld by the Contracting Party whose nationality a person of full age possesses ipso jure provided that the said person has his ordinary residence outside the territory of that Party."

Article 2

Article 6, paragraph 3 of the Convention shall be replaced by the following provisions:

"3. A person who, in accordance with the rules laid down in paragraphs 1 and 2, shall fulfil his military obligations in relation to one Party, as prescribed by the law of that Party, shall be deemed to have fulfilled his military obligations in relation to any other Party or Parties

Protocole portant modification à la Convention sur la réduction des cas de pluralité de nationalités et sur les obligations militaires en cas de pluralité de nationalités

Les Etats membres du Conseil de l'Europe, signataires du présent Protocole,

Considérant l'opportunité de modifier la Convention sur la réduction des cas de pluralité de nationalités et sur les obligations militaires en cas de pluralité de nationalités, signée à Strasbourg le 6 mai 1963, ci-après dénommée «la Convention»;

Considérant qu'il est souhaitable qu'un individu qui possède de plein droit plusieurs nationalités puisse par une simple manifestation de volonté renoncer à la nationalité de la Partie Contractante sur le territoire de laquelle il n'a pas sa résidence habituelle;

Considérant que des difficultés d'interprétation sont apparues à propos de l'application de l'article 6, paragraphe 3, de la Convention, dont il convient de préciser le sens;

Considérant qu'il apparaît opportun de permettre l'acceptation des seules dispositions du Chapitre 1er de la Convention dans le but d'assurer dans une plus large mesure la réduction des cas de plurinationalité;

Considérant que l'évolution des législations relatives à la nationalité de la femme mariée devrait entraîner la suppression des réserves faites à la Convention et la concernant,

Sont convenus de ce qui suit:

Article 1

L'article 2, paragraphe 2, premier alinéa, de la Convention est modifié ainsi qu'il suit:

«Cette autorisation ne sera pas refusée par la Partie Contractante dont le ressortissant majeur possède de plein droit la nationalité s'il a sa résidence habituelle hors du territoire de cette Partie.»

Article 2

L'article 6, paragraphe 3, de la Convention est remplacé par les dispositions suivantes:

«3. L'individu qui, conformément aux règles prévues aux paragraphes 1 ou 2, aura satisfait à ses obligations militaires à l'égard d'une Partie Contractante, dans les conditions prévues par la législation de cette Partie sera considéré comme ayant satisfait aux obligations

of which he is also a national. The same shall apply to a person who has been exempted from his military obligations or has fulfilled civil service as an alternative.

A person who is a national of a Contracting Party which does not require obligatory military service, shall be considered as having satisfied his military obligations when he has his ordinary residence in the territory of that Party. Nevertheless he should be deemed not to have satisfied his military obligations in relation to a Contracting Party or Contracting Parties of which he is equally a national and where military service is required unless the said ordinary residence has been maintained up to a certain age, which each Contracting Party concerned shall notify at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or accession.

Also a person who is a national of a Contracting Party which does not require obligatory military service shall be considered as having satisfied his military obligations when he has rendered voluntary military service for a total and effective period which is at least equal to that of the active military service of the Party of which he is also a national without regard to where he has his ordinary residence."

Article 3

Article 7 of the Convention is amended as follows:

"1. Each Contracting Party shall apply the provisions of Chapters I and II.

It is however understood that each Contracting Party may declare, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or accession, that it will apply the provisions of Chapter I or Chapter II only.

It may, at any subsequent time, notify the Secretary General of the Council of Europe that it will apply all provisions of Chapters I and II. Such notification takes effect from the date of its reception.

2. The provisions of Chapter I or II, as the case may be, shall be applicable only between Contracting Parties which apply the chapter in question."

Article 4

1. Paragraphs 2 and 4 of the Annex to the Convention are repealed.
2. From the date on which a Contracting Party to the Convention also

militaires à l'égard de la ou des Parties dont il est également le ressortissant. Il en est de même de l'individu qui a été dispensé ou exempté de ses obligations militaires ou a accompli en remplacement un service civil.

Sera considéré comme ayant satisfait à ses obligations militaires l'individu ressortissant d'une Partie Contractante qui ne prévoit pas de service militaire obligatoire, s'il a sa résidence habituelle sur le territoire de cette Partie. Toutefois, il pourra n'être considéré comme ayant satisfait à ses obligations militaires à l'égard de la ou des Parties Contractantes dont il est également ressortissant que si cette résidence habituelle a duré jusqu'à un certain âge que les Parties Contractantes concernées indiqueront lors du dépôt de leur instrument de ratification, d'acceptation ou d'adhésion.

Sera aussi considéré comme ayant satisfait à ses obligation militaires l'individu ressortissant d'une Partie Contractante qui ne prévoit pas de service militaire obligatoire, s'il s'est engagé volontairement dans les forces militaires de cette Partie pour une durée totale et effective au moins égale au service militaire actif de la ou des Parties Contractantes dont il possède également la nationalité et ceci quel que soit le lieu de sa résidence habituelle.»

Article 3

L'article 7 de la Convention est modifié comme suit:

«1. Chacune des Parties Contractantes applique les dispositions des Chapitres I et II.

Toutefois, chacune des Parties Contractantes peut au moment de la signature ou au moment du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation ou d'adhésion déclarer qu'elle n'appliquera que les dispositions du Chapitre I ou celles du Chapitre II.

Elle pourra ultérieurement à tout moment notifier au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe qu'elle appliquera l'ensemble des dispositions des Chapitres I et II. Cette notification prendra effet à la date de sa réception.

2. Les dispositions respectives du Chapitre I ou II ne sont applicables qu'entre les Parties Contractantes qui font application respectivement du Chapitre I ou II.»

Article 4

1. Les dispositions des paragraphes 2 et 4 de l'Annexe à la Convention sont abrogées.

2. A partir de la date à laquelle une Partie Contractante à la

becomes a Party to this Protocol, any reservations formulated by that Party under Paragraphs 2 and 4 of the said Annex shall be deemed to have been withdrawn.

Article 5

In relations between States Parties to the Convention but not Parties to this Protocol and States Parties to the Protocol, the Convention shall continue in force in its original form.

Article 6

1. This Protocol shall be open to signature by the member States of the Council of Europe having signed the Convention, which may become Parties to the Protocol by the procedure provided for in Article 10, paragraph 1 of the Convention.

2. This Protocol shall enter into force one month after the date of deposit of the second instrument of ratification, acceptance or approval.

3. In respect of a signatory State ratifying, accepting or approving subsequently, the Protocol shall enter into force one month after the date of deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 7

1. After this Protocol has entered into force, any State which has acceded to the Convention may accede to this Protocol.

2. Any State which is not a member of the Council of Europe invited to accede to the Convention shall be considered as having been invited also to accede to this Protocol.

3. Such accession shall be effected by depositing with the Secretary General of the Council of Europe an instrument of accession, which shall come into force one month after the date of deposit.

Article 8

1. Any Contracting Party may denounce this Protocol only when denouncing simultaneously the Convention in accordance with the procedure of its Article 12.

2. Denunciation of the Convention implies *ipso jure* the denunciation of this Protocol.

Convention devient également Partie au présent Protocole, les réserves formulées éventuellement par Elle, en vertu des paragraphes 2 et 4 de l'Annexe précitée, seront considérées comme retirées.

Article 5

Dans les relations entre les Etats parties à la Convention qui ne sont pas Parties au présent Protocole et les Etats parties au présent Protocole, la Convention reste applicable dans sa teneur initiale.

Article 6

1. Le présent Protocole est ouvert à la signature des Etats membres du Conseil de l'Europe ayant signé la Convention, qui pourront devenir Parties au Protocole conformément à la procédure prévue à l'article 10, paragraphe 1, de la Convention.

2. Le Protocole entrera en vigueur un mois après la date du dépôt du deuxième instrument de ratification, d'acceptation ou d'approbation.

3. A l'égard de tout Etat signataire qui le ratifiera, l'acceptera ou l'approuvera ultérieurement, le Protocole entrera en vigueur un mois après la date du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation ou d'approbation.

Article 7

1. Après l'entrée en vigueur du présent Protocole, tout Etat qui aura adhéré à la Convention pourra adhérer au présent Protocole.

2. Tout Etat non membre du Conseil de l'Europe invité à adhérer à la Convention sera considéré comme étant invité à adhérer au présent Protocole.

3. L'adhésion s'effectuera par le dépôt, près le Secrétaire Général du Conseil, d'un instrument d'adhésion qui prendra effet un mois après la date de son dépôt.

Article 8

1. Une Partie Contractante ne pourra dénoncer le présent Protocole sans dénoncer en même temps la Convention conformément à l'article 12 de celle-ci.

2. La dénonciation de la Convention entraîne de plein droit celle du présent Protocole.

Article 9

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe and the governments of any State which has acceded to this Protocol of:

- a. any signature of this Protocol;
- b. the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c. any date of entry into force of this Protocol in accordance with Articles 6 and 7 thereof;
- d. any notification received in pursuance of the provisions of Article 2, paragraph 1;
- e. any declaration received in pursuance of the provisions of Article 3, paragraph 1;
- f. any notification received in pursuance of the provisions of Article 8 and the date on which denunciation takes effect.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

DONE at Strasbourg, this 24th day of November 1977, in English and in French, both texts being equally authoritative, in a single copy which shall remain deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each of the signatory and acceding States.

Het Protocol is in overeenstemming met zijn artikel 6 ondertekend voor de volgende Staten:

België	24 november 1977
de Bondsrepubliek Duitsland	24 november 1977
Denemarken	24 november 1977
Luxemburg	24 november 1977
Zweden	24 november 1977
het Verenigd Koninkrijk van Groot- Brittannië en Noord-Ierland.	24 november 1977
Portugal	23 februari 1979
het Koninkrijk der Nederlanden	10 februari 1981

Article 9

Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe notifiera aux Etats membres du Conseil et au gouvernement de tout Etat ayant adhéré au présent Protocole:

- a. toute signature du présent Protocole;
- b. le dépôt de tout instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion;
- c. toute date d'entrée en vigueur du présent Protocole conformément à ses articles 6 et 7;
- d. toute notification reçue en application des dispositions du premier paragraphe de l'article 2;
- e. toute déclaration ou notification reçue en application des dispositions du paragraphe 1 de l'article 3;
- f. toute notification reçue en application des dispositions de l'article 8 et la date à laquelle la dénonciation prendra effet.

EN FOI DE QUOI, les soussignés, dûment autorisés à cet effet, ont signé le présent Protocole.

FAIT à Strasbourg, le 24 novembre 1977, en français et en anglais, les deux textes faisant également foi, en un seul exemplaire qui sera déposé dans les archives du Conseil de l'Europe. Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe en communiquera copie certifiée conforme à chacun des Etats signataires et adhérents.

C. VERTALING**Protocol houdende wijziging van het Verdrag betreffende beperking van gevallen van meervoudige nationaliteit en betreffende militaire verplichtingen in geval van meervoudige nationaliteit**

De Lid-Staten van de Raad van Europa, die dit Protocol hebben ondertekend,

Overwegende de wenselijkheid van het wijzigen van het op 6 mei 1963 te Straatsburg ondertekende Verdrag betreffende beperking van gevallen van meervoudige nationaliteit en betreffende militaire verplichtingen in geval van meervoudige nationaliteit, hierna te noemen „het Verdrag”;

Overwegende dat het wenselijk is dat een persoon die van rechtswege meer dan een nationaliteit bezit, in staat dient te zijn door middel van een eenvoudige wilsverklaring afstand te doen van de nationaliteit van een Verdragsluitende Partij op het grondgebied waarvan hij niet zijn gewoon verblijf heeft;

Overwegende dat het wenselijk is de betekenis van het bepaalde in artikel 6, derde lid, van het Verdrag, ten aanzien waarvan zich moeilijkheden bij de uitlegging hebben voorgedaan, te verduidelijken;

Overwegende dat het wenselijk is de aanvaarding van uitsluitend het bepaalde in hoofdstuk 1 van het Verdrag mogelijk te maken, ten einde het aantal gevallen van meervoudige nationaliteit verder te beperken;

Overwegende dat de ontwikkeling van de wetgeving betreffende de gehuwde vrouw dient te leiden tot het opheffen van de ten aanzien van haar op het Verdrag gemaakte voorbehouden,

Zijn het volgende overeengekomen:

Artikel 1

Artikel 2, tweede lid, eerste alinea, van het Verdrag wordt als volgt gewijzigd:

„Die toestemming mag niet worden geweigerd door de Verdragsluitende Partij waarvan een meerderjarige de nationaliteit van rechtswege bezit, indien hij zijn gewoon verblijf heeft buiten het grondgebied van die Partij.”

Artikel 2

Artikel 6, derde lid, van het Verdrag wordt vervangen door de volgende bepalingen:

„3. Hij die overeenkomstig de regels vervat in het eerste of tweede

lid aan zijn militaire verplichtingen jegens één Verdragsluitende Partij naar de eisen van de wet van die Partij heeft voldaan, wordt geacht te hebben voldaan aan de militaire verplichtingen ten opzichte van de Partij of Partijen waarvan hij eveneens onderdaan is. Dit geldt eveneens voor hem die van zijn militaire verplichtingen is vrijgesteld of vervangende burgerdienst heeft vervuld.

Hij die onderdaan is van een Verdragsluitende Partij die geen militaire dienstplicht kent, wordt geacht zijn militaire verplichtingen te hebben vervuld indien hij zijn gewoon verblijf heeft op het grondgebied van die Partij. Niettemin dient hij te worden geacht niet zijn militaire verplichtingen te hebben vervuld jegens de Verdragsluitende Partij of Partijen waarvan hij eveneens onderdaan is en waar men wel militaire dienstplicht kent, tenzij bovenbedoeld gewoon verblijf heeft geduurd tot het bereiken van een bepaalde leeftijd die door iedere betrokken Verdragsluitende Partij dient te worden opgegeven bij ondertekening of bij nederlegging van haar akte van bekrachtiging, aanvaarding of toetreding.

Eveneens wordt hij die onderdaan is van een Verdragsluitende Partij die geen militaire dienstplicht kent, geacht zijn militaire verplichtingen te hebben vervuld, indien hij als vrijwilliger in militaire dienst van die Partij is geweest gedurende een totale werkelijke diensttijd die ten minste gelijk is aan de duur van de actieve militaire dienst van de Verdragsluitende Partij of Partijen waarvan hij eveneens onderdaan is, ongeacht waar hij zijn gewoon verblijf heeft."

Artikel 3

Artikel 7 van het Verdrag wordt als volgt gewijzigd:

„1. Elke Verdragsluitende Partij past de bepalingen van de hoofdstukken I en II toe.

Elke Verdragsluitende Partij kan evenwel, hetzij bij ondertekening, hetzij bij nederlegging van haar akte van bekrachtiging, aanvaarding of toetreding, verklaren dat zij uitsluitend de bepalingen van hoofdstuk I of die van hoofdstuk II zal toepassen.

Zij kan te allen tijde daarna de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa ervan in kennis stellen dat zij alle bepalingen van de hoofdstukken I en II zal toepassen. Deze kennisgeving wordt van kracht op de datum van ontvangst.

2. De bepalingen van onderscheidenlijk hoofdstuk I of hoofdstuk II zijn slechts van toepassing tussen die Verdragsluitende Partijen die het desbetreffende hoofdstuk toepassen."

Artikel 4

1. Het bepaalde in het tweede en vierde lid van de bijlagen bij het Verdrag komt te vervallen.

2. Met ingang van de datum waarop een Verdragsluitende Partij tevens Partij wordt bij dit Protocol, worden de voorbehouden die eventueel door die Partij zijn gemaakt krachtens het bepaalde in het tweede en vierde lid van bovenbedoelde bijlage, geacht te zijn ingetrokken.

Artikel 5

In de betrekkingen tussen Staten die Partij zijn bij het Verdrag maar geen Partij zijn bij dit Protocol en Staten die Partij zijn bij dit Protocol, blijft het Verdrag van kracht in zijn oorspronkelijke vorm.

Artikel 6

1. Dit Protocol staat open voor ondertekening door de Lid-Staten van de Raad van Europa die het Verdrag hebben ondertekend en die Partij kunnen worden bij het Protocol overeenkomstig de procedure voorzien in artikel 10, eerste lid, van het Verdrag.

2. Dit Protocol treedt in werking een maand na de datum waarop de tweede akte van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring is nedergelegd.

3. Ten aanzien van iedere ondertekenende Staat die het Protocol nadien bekrachtigt, aanvaardt of goedkeurt, treedt het Protocol in werking een maand na de datum waarop zijn akte van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring is nedergelegd.

Artikel 7

1. Na de inwerkingtreding van dit Protocol, kan iedere Staat die tot het Verdrag is toegetreden, tot dit Protocol toetreden.

2. Iedere Staat die geen Lid is van de Raad van Europa en die wordt uitgenodigd tot het Verdrag toe te treden, wordt geacht eveneens te zijn uitgenodigd toe te treden tot dit Protocol.

3. Deze toetreding geschiedt door bij de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa een akte van toetreding neder te leggen, die van kracht wordt een maand na de datum van nederlegging.

Artikel 8

1. Iedere Verdragsluitende Partij kan dit Protocol slechts dan opzeggen wanneer zij gelijktijdig het Verdrag opzegt overeenkomstig de procedure vervat in artikel 12 van het Verdrag.

2. Opzegging van het Verdrag betekent rechtens opzegging van dit Protocol.

Artikel 9

De Secretaris-Generaal van de Raad van Europa stelt de Lid-Staten van de Raad van Europa en de Regering van iedere Staat die tot dit Protocol is toegetreden, in kennis van:

- a. iedere ondertekening van dit Protocol;
- b. de nederlegging van iedere akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding;
- c. iedere datum van inwerkingtreding van dit Protocol overeenkomstig het bepaalde in de artikelen 6 en 7 daarvan;
- d. iedere kennisgeving ontvangen ingevolge het bepaalde in artikel 2, eerste lid;
- e. iedere verklaring of kennisgeving ontvangen ingevolge het bepaalde in artikel 3, eerste lid;
- f. iedere kennisgeving ontvangen ingevolge het bepaalde in artikel 8, alsmede de datum waarop de opzegging van kracht wordt.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekenden, daartoe behoorlijk gemachtigd, dit Protocol hebben ondertekend.

GEDAAN te Straatsburg, op 24 november 1977, in de Engelse en de Franse taal, zijnde beide teksten gelijkelijk authentiek, in een exemplaar, dat zal worden nedergelegd in het archief van de Raad van Europa. De Secretaris-Generaal van de Raad van Europa doet aan ieder van de ondertekenende of toetredende Staten een gewaarmerkt afschrift toekomen.

(Voor de ondertekeningen zie blz. 8 van dit Tractatenblad)

D. PARLEMENT

Het Protocol behoeft ingevolge artikel 60, tweede lid, van de Grondwet de goedkeuring der Staten-Generaal alvorens te kunnen worden bekrachtigd, aanvaard of goedgekeurd.

E. BEKRACHTIGING

In overeenstemming met artikel 6, eerste lid, van het Protocol, juncto artikel 10, eerste lid, van het in rubriek J hierondergenoemde Verdrag van 1963, hebben de volgende Staten een akte van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa:

Zweden ¹⁾	23 maart 1978
het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland	7 augustus 1978
Luxemburg	20 september 1979
Denemarken ²⁾	23 november 1979

¹⁾ Bij brief van 18 oktober 1979 heeft de Zweedse Regering de volgende verklaring afgelegd:

“According to the second sub-paragraph of paragraph 3 of Article 6 of the Convention, as amended through the said Protocol, a Contracting Party may stipulate, in respect of a person who is also a national of another Contracting Party which does not require obligatory military service, that he shall be considered as having satisfied his military obligations only when his ordinary residence in that Party has been maintained up to a certain age. Under Swedish legislation, this age is that of thirty years.”

²⁾ Bij brief van 9 juli 1980 heeft de Deense Regering de volgende verklaring afgelegd:

“According to the second sub-paragraph of paragraph 3 of Article 6 of the Convention, as amended through the said Protocol, a Contracting Party may stipulate, in respect of a person who is also a national of another Contracting Party which does not require obligatory military service, that he shall be considered as having satisfied his military obligations only when his ordinary residence in the territory of that Party has been maintained up to a certain age.

Accordingly, Denmark will consider a person who is also a national of another Contracting Party which does not require obligatory military service as having satisfied his military obligations if his residence in the territory of that Party has been maintained from the age of 18 till the age of 26 years.”

G. INWERKINGTREDING

De bepalingen van het Protocol zijn ingevolge artikel 6, tweede lid, op 8 september 1978 in werking getreden voor het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland en Zweden.

Voor de overige in rubriek E genoemde Staten zijn zij in werking getreden een maand na de bij die Staten vermelde data.

H. TOEPASSELIJKVERKLARING

Het Protocol is toepasselijk verklaard door het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland op:

Jersey	4 augustus 1980
Guernsey	4 augustus 1980
het eiland Man	4 augustus 1980

De verklaring is op genoemde datum van kracht geworden.

J. GEGEVENS

Van het op 5 mei 1949 te Londen tot stand gekomen Statuut van de Raad van Europa zijn tekst en vertaling, zoals deze luiden tot en met de tiende wijziging er in verwerkt, geplaatst in *Trb.* 1975, 70; zie, ook laatstelijk, *Trb.* 1979, 40.

Van het op 6 mei 1963 te Straatsburg tot stand gekomen Verdrag betreffende beperking van gevallen van meervoudige nationaliteit en betreffende militaire verplichtingen in geval van meervoudige nationaliteit, tot wijziging van welk Verdrag het onderhavige Protocol strekt, zijn tekst en vertaling geplaatst in *Trb.* 1964, 4.

Op 24 november 1977 is te Straatsburg eveneens tot stand gekomen een Aanvullend Protocol bij het bovengenoemde Verdrag. Tekst en vertaling van dat Protocol zijn geplaatst in *Trb.* 1981, 46.

Uitgegeven de *negende* maart 1981.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
C. A. VAN DER KLAUW